

Bijen in de Big City

Urban beekeeping in Londen

Tekst en foto's Lisette Zewuster

Stadsimkeren of urban beekeeping is in de wereld een groeiend fenomeen. In Berlijn, Parijs, New York, Melbourne, Amsterdam, Vancouver en vele andere grote steden is het de afgelopen jaren een populaire hobby en booming business geworden. Ook in Groot-Brittannië weten ze er alles van en geldt Londen als officiële stadsimkershoofdstad. Op en rond allerlei beroemde gebouwen, parken en tuinen prijken bijenkasten zoals *The Tate Modern*, *Fortnum and Mason*, *Lloyd's of London*, *Regents Park* en het *St. Ermins Hotel*. Maar wie zijn die Londense stadsimkers, wat beweegt hen? En is stadsimkeren eigenlijk wel goed voor de bijen en de burens?

Waarom is Londen een imkershotspot?

“Het is eigenlijk een mysterie,” grijnst Richard Glassborow in antwoord op de vraag waarom er in zijn land tegenwoordig zoveel stedelingen imkeren, “maar de problemen van de bijen zijn vaak in het nieuws geweest en dat spreekt waarschijnlijk tot de verbeelding.” Als voorzitter van de *London Beekeepers' Association* (LBKA) heeft Richard in de laatste vijf jaar zijn ledental zien verdrievoudigen. Margaret Thompson, al 40 jaar stadsimker, legt uit: “De meeste nieuwelingen die zich realiseren hoe belangrijk bijen zijn, wonen in de stad. Ze willen de natuur dichterbij huis halen. Daarbij leeft het idee dat de bijen het beter doen in de steden dan op het platteland, omdat het platteland meer dan ooit een groene woestijn is geworden.”

In Londen zijn er zo'n 1400 geregistreerde imkers met 4000 volken. Registratie is echter niet verplicht, dus precieze aantallen zijn er niet. De LBKA schat dat het gaat om ongeveer 2000 imkers en 5000 volken. Daar houdt het voorlopig niet bij op: de *National Bee Unit* verwacht een toename van 11% per kwartaal.¹ De enorme populariteit is in ieder geval deels te danken aan grootschalige mediacampagnes. *The Co-operative* lanceerde 'Plan Bee' in 2009, de *Daily Telegraph* volgde met een 'Bring Back

Bees' campagne in 2010. Vele organisaties als de *British Beekeepers Association*, *Urban Bees* en *Friends of the Earth* moedigden mensen aan om te gaan imkeren, vaak met de boodschap dat steden beter voor de bijen zijn dan het platteland. Bedrijven begonnen ermee om een 'groen' imago te creëren of als originele *team building* activiteit.

Stadsimkeren is hip, maar behalve een *feel good* hobby is het voor sommigen ook een serieuze business. Curtis 'HoneyMan' is een professionele stadsimker met zo'n 100 volken in verschillende delen van Londen. Via zijn bedrijf *Local Honey Man* verdient hij zijn brood met de verkoop van volkjes, eigen stadshoning en die van Londense collega's. Hij heeft al twee mensen in dienst en hoopt binnenkort verder uit te breiden. Ook het *St. Ermins Hotel* spint er garen bij: een prachtig bijenhotel en een aantal kasten op het dak levert hen extra publiciteit en geïnteresseerde bezoekers op.

De grote stad en bijengezondheid

Alle aandacht voor het lot van de honingbij is positief, maar de enorme toestroom brengt ook problemen met zich mee. “Dat komt niet door onervaren imkers, maar door slecht getrainde imkers. Onze leden krijgen een mentor voor een jaar, maar steeds vaker volgen mensen een training van slechts een dag of twee”, aldus Richard. Die imkers zijn vaak niet in staat om zwermen te voorkomen, ziekten te herkennen of goed te behandelen, volken gezond te houden of een koningin te vervangen. “Alle zwermen die we dit jaar hebben gevangen zijn 'wilde' zwermen, die natuurlijk van stadsimkers vandaan zijn gekomen. Zelfs deze wilde zwermen zonder broed hadden enorm hoge varroabesmettingen. Dat is zorgelijk.” Ook rijzen er twijfels over de stedelijke drachtrijkdom. Lange tijd ging men er vanuit dat de stad beter was dankzij gevarieerdere flora, warmere woonge-

bieden en kleinere afstanden tussen voedselbronnen. Maar in 2013 trokken wetenschappers aan de bel over dreigende drachttekorten. Karin Alton en Francis Ratnieks van de Universiteit van Sussex wezen erop dat steden nog altijd grotendeels bestaan uit beton, gebouwen en asfalt. Ze rekenden uit dat er per nieuwe bijenkast een praktisch onhaalbare hoeveelheid drachtplanten nodig is. Teruglopende honingopbrengsten zouden illustratief zijn voor het voedseltekort van de immer groeiende Londense bijenpopulatie. Ze stelden de retorische vraag: “Zouden we de olifantenpopulatie in een Afrikaanse regio helpen door meer olifanten te introduceren, als we zouden weten dat er een voedseltekort was?”²

De *British Beekeepers Association* haastte zich om de zorgen in een publiek statement te bevestigen en raadt iedereen die bijen wil helpen aan om vooral drachtplanten te zaaien.³ Hoewel ook de Londense LBKA daar voorstander van is, wijst Richard ook op een groot gebrek aan goede data. De *National Bee Unit* die imkers registreert en het centrum voor *Greenspace Information* in Greater London dat inzicht heeft in drachtgebieden komen maar niet tot een samenwerking. Richard betwijfelt of er hongersnood zou dreigen voor stadsbijen en net als Curtis herkent hij de berichtgeving over verminderde honing oogsten helemaal niet: “In de wereld van de bijenteelt zijn er zoveel variabelen en onderbuik-gevoelens. We moeten proberen meer 'evidence based' te worden. Maar het blijft een goede vraag hoeveel imkers een stad precies aankan.”

Hoe houd je de burens zoet?

Of de stad echt beter is voor de bijen is moeilijk te zeggen, maar zijn bijen in de stad eigenlijk wel goed voor de relatie met je burens? Behalve het logische argument dat bijen moestuinen en fruitbomen bestuiven, kunnen ze wel degelijk voor overlast zorgen.



kleine solitaire bijtjes. Je moet die mensen geruststellen, anders gaan ze chemicaliën spuiten.”

Zwermen en steken zijn hoe dan ook een reëel risico en worden meestal gezien als de grootste bron van overlast. Een zwerm ziet er overweldigend uit en leken kunnen daardoor gemakkelijk in paniek raken. Richard legt uit: “Stadsimkers moeten de sociale context waarin ze imkeren serieus nemen en zwermrisico’s grondig indammen.”

De LBKA raadt aan om een vleugel van de koningin in te knippen en kasten van jonge koninginnen te voorzien: “Dit valt misschien niet goed bij de aanhangers van het natuurlijke bijenhouden, maar wij vinden top bar hives ook niet echt geschikt voor stadsimkerij.”

Margaret is het hier mee eens: “Zwermcontrole is cruciaal, dat gaat lastig in een top bar hive. Als je agressieve volken hebt moet je ze naar het platteland brengen of de koningin vervangen. Doe je werk in de bijen zo veel mogelijk als de burenen niet thuis zijn.”



En als je burenen dan toch nog klachten hebben? Curtis vertelt: “Bijen staan gelukkig hoog op de lijst van positieve beeldvorming. Mensen weten nu dat bijen belangrijk zijn, dus ze gaan er niet zo snel over klagen, ook niet als hun burenen bijen houden. Maar als er een probleem lijkt te ontstaan, dan moet je de dialoog aangaan. Educatie is de beste manier om angst weg te nemen. En een potje honing komt natuurlijk altijd van pas!” ●



Links

- www.lbka.org.uk
- www.nationalbeeunit.com
- localhoneyman.co.uk
- www.sterminshotel.co.uk

- 1 <http://munchies.vice.com/articles/londons-urban-beekeeping-scene-is-exploding> London's Urban Beekeeping Scene Is Exploding, Lauren Rothman, January 7, 2015
- 2 Karin Alton en Francis Ratnieks (2013), *To Bee or Not To Bee*, *The Biologist*, Vol. 60 No. 4, pp. 12-15.
- 3 BBKA (2013) *Bees in the City*. Statement 31 August 2013. http://www.bbka.org.uk/files/pressreleases/statement_re_bees_in_the_city_1376296130.pdf

Curtis lacht: “Zodra de buurt weet dat je honingbijen houdt, zijn alle bijenproblemen jóuw problemen. Inclusief die van andere insecten die daar op lijken.” Richard Brooks, die zichzelf meer een *suburban* dan een *urban beekeeper* vindt, beaamt dit: “Meestal als ik gebeld

word is het vals alarm. Vaak bellen ze over ‘honingbijen’ die vervolgens hommels blijken te zijn, zoals de *Bombus hypnorum* die nestelt onder daken in isolatieschuim of in verlaten vogelnesten. Laatst had ik een familie in paniek wiens grasveld vol zat met